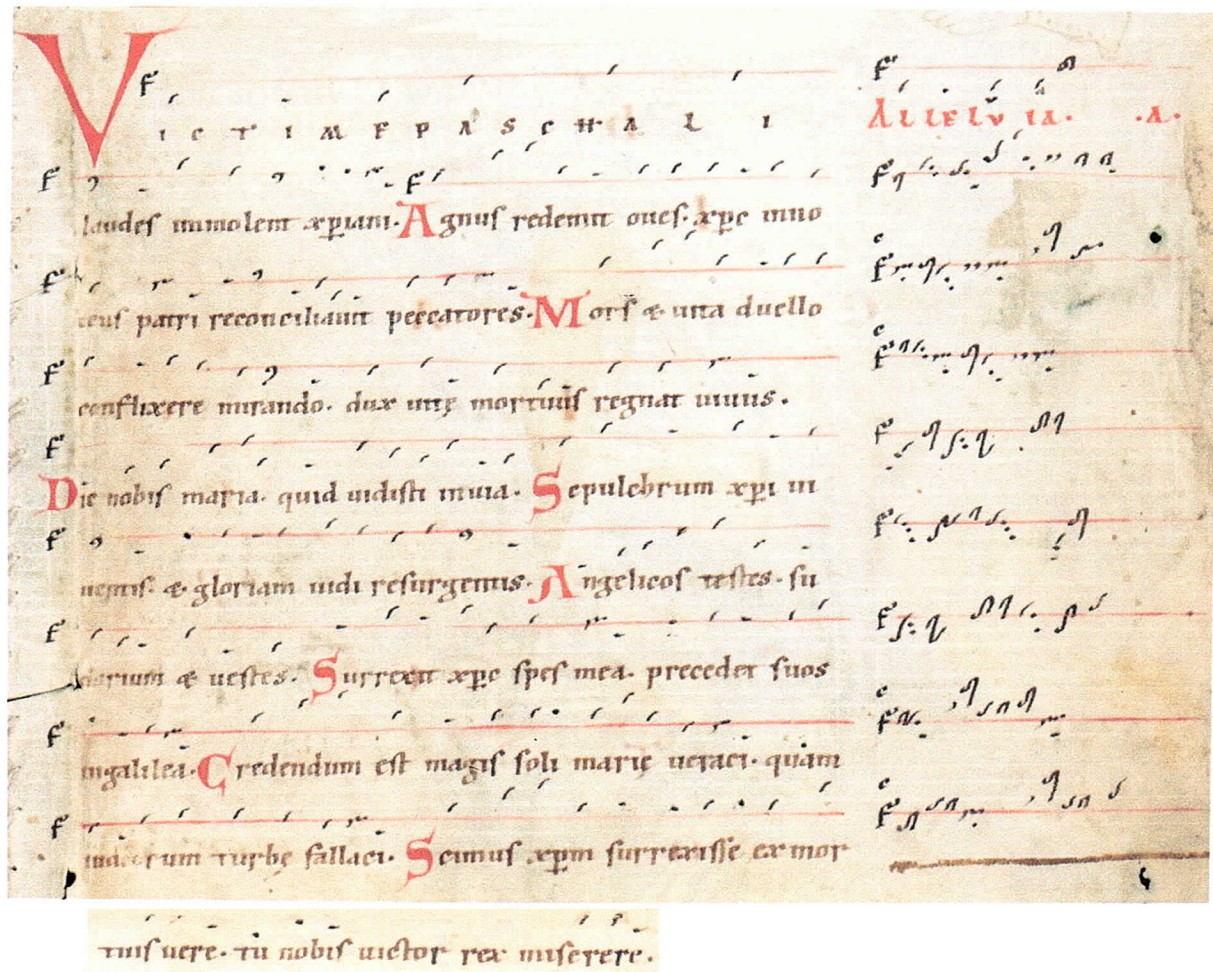

De melodie van Victimae Paschali

Verbeterde uitgave mei 2024

Victimae paschali
laudes immolent xpm. **A**gnus redemit oues. xpe immo
leus patri reconciliavit peccatores. **M**ors et vita duello
confluxere mirando. dux utq; mortuus regnat uiuus.
Die nobis maria. quid uidisti inuia. **S**epulchrum xpi in
uentus. et gloriam uidi resurgens. **A**ngelicos testes. su
perium et uestes. **S**urrexit xpe spes mea. precedet suos
in galilea. **C**redendum est magis soli marie ueraci. quam
indocum turbe fallaci. **S**cimus xpm surrexisse ex mor
tuis uere. tu nobis uictor rex miserere.

Louis Krekelberg

De Paassequentie Victimae Paschali is zeer bekend door de publicatie van Solesmes. GT 198.

TEKST.

Het oorspronkelijk voorlaatste vers "*Credendum est magis soli Mariae veraci, quam Judaeorum turbae fallaci*" is verwijderd vanwege antisemitische strekking. Daardoor is de symmetrie van het geheel verloren gegaan. Die symmetrie wil ik graag herstellen. In "Formenlehre dl. III P. Wagner blz.498" (II) zie ik een goede, vervangende tekst:

"Credendum est ex te Deum et hominem natum, resurrexisse glorificatum". Deze correctie stamt al uit 1511 en is te vinden in een graduale uit Basel.

MELODIE

De melodie van deze Paassequentie is uitgebreid besproken in "De melodie van Victimae Paschali", Louis Krekelberg 2024.(I) Een samenvatting volgt hier:

De melodie is van Duitse oorsprong en de oudste optekening vinden we in handschrift **Einsiedeln 366 fol.17/18** uit de 11de /12de eeuw.

Mi-fa-re cadens

De meeste zinnen in dit handschrift eindigen met een ***mi-fa-re*** cadens. Een groot aantal Duitse en Italiaanse handschriften nemen dat over. In mijn studie noteer ik 14 voorbeelden. Zelfs in een Frans handschrift uit Rouen komt deze cadens voor. (I nr.12)

De bron van deze melodie, Alleluia, Christus resurgens (GT 226) eindigt ook met deze ***mi-re-fa-fa-re*** cadens.

Een lichte variant ***mi-fa-mi-re*** komt vaak voor, meestal op de woorden *peccatores* en *regnat vivus*.

Niet alleen in het gregoriaans komt deze cadens voor. In oude Paasliederen, zoals *Chist ist erstanden*, *Judas ist der-han -gen...* en *Christus is opgestanden, al uit der moordenaars han-den...* klink deze cadens. Die cadens moet ergens vandaan komen, van de oude melodie van Victimae dus. Mooi om te horen hoe prachtig deze cadens combineert met dezelfde cadens in *Victimae*.

Fa-gerichtheid

Daarmee bedoel ik, dat er in de Duitse en Italiaanse en Nederlandse handschriften veel meer *fa*'s te vinden zijn dan in de Solesmes-versie. Dat ligt trouwens voor de hand in een Protusmelodie.

In de bron van **Victimae**, het *Alleluia* van *Christus resurgens* met zijn lang melisme, (GT 198), komt de *mi* slechts drie keer voor.

Zie in dit verband de restitutie 21 van de Goede in Utrechts Prosarium.(V)

De *fa* van *immolent* handhaaft zich nog heel lang in Franse handschriften.

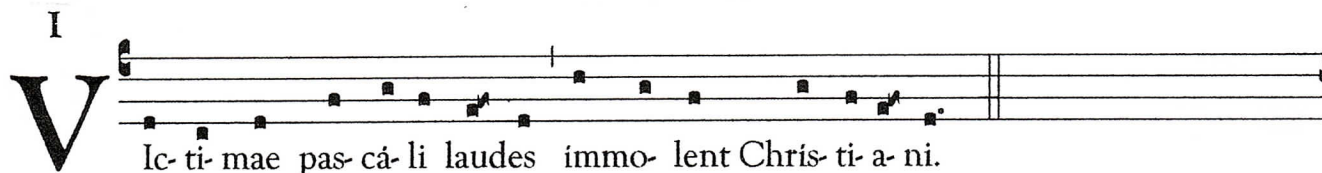
In Ms Cambrai 61 fol 174r (nr.21 in mijn studie I) is de *fa* van *immolent* weggekrast en vervangen door *mi*. De *fa* is de oudste lezing.

Mijn studie "**Christus is opgestanden en Victimae Paschali**"(I) publiceerde ik in Tijdschrift voor Gregoriaans 2013 met een reconstructie van beide gezangen zoals die te vinden is in het handschrift van Thorn: Officia Propria.(VI) De melodie van het Nederlandse gezang wordt in Officia Propria als bekend verondersteld en staat dus niet genoteerd. Met behulp van enkele Nederlandse handschriften uit dezelfde tijd heb ik die melodie kunnen restaureren.

Ik spreek van "verbeterde uitgave" omdat de melodie en de tekst van het 8ste vers van de Paassequentie gecorrigeerd is. Ook de reconstructie in "Gezangen uit de abdij...Krekelberg-Schoenmakers " (IV) is hierbij gecorrigeerd.

Jan Lipsch: Kwadraatnotatie

Louis Krekelberg: Restitutie en verantwoording

1. Chris-tus is op - ge - stan - den, Al w - ter der Jo - den

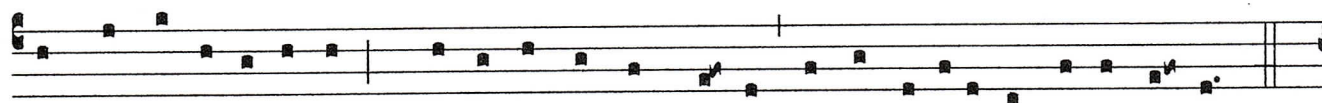
*

han - den. Dus wil - len wij al - le - ga - der vro - lick zijn.

Chris-tus sal on - ser al - ler Troe-ster zijn. Ky - ri - e - leys.

Agnus ré-de-mit o- ves: Christus inno- cens Pa-tri re-conci- li- á- vit pecca- tó- res.

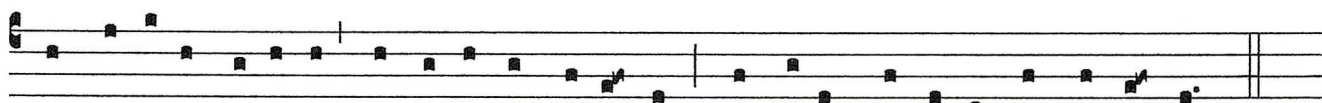

2. Al zijn wij goedts ge - van - gen, Naer Chris-tus is ons ver

*

lan - gen. Dus wil - len wij al - le - ga - der

Mors et vi- ta du- él- lo confli- xé- re mi-rándo: dux vi-tae mórtu- us, regnat vi- vus.

3. Dat Cruijs dat moe-ten wij dra - gen, Sul-len wij Chris-to be

*

hae - gen. Dus wil - len wij al - le - ga - der

Dic no-bis Ma-ri-a, quid vi-di-sti in vi-a?

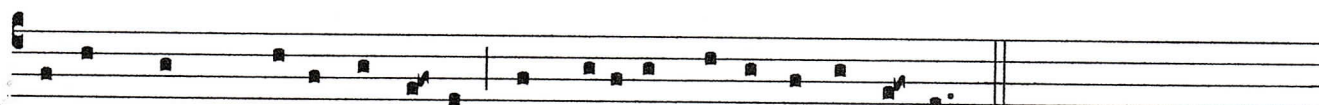

4. Chris - tus heeft ge - le - den, Hij heeft voor ons ge

*

stre - den. Dus wil - len wij al - le - ga - der

Se-púlchrum Chri-sti vi-vén- tis, et gló-ri- am vi-di re-surgén- tis.

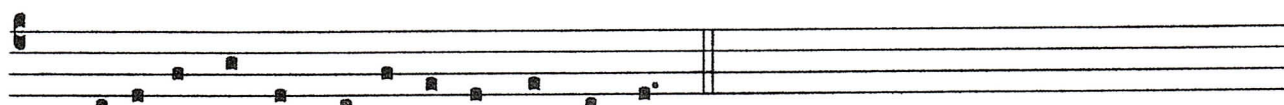

5. Den vi - ant heeft hij ver - won-nen. Die doot heeft hij ver

*

slon - nen. Dus wil - len wij al - le - ga - der

Angé-li-cos tes-tes, su-dá-ri- um et ves- tes.

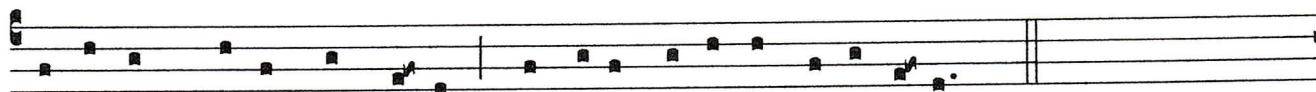

6. Chris-tus is ne - der ge - ste - gen. Hij heeft vic - to - rie ver

*

kre - gen. Dus wil - len wij al - le - ga - der

Sur-ré- xit Christus spes me- a: pre-cé-det su- os in Ga-li- lé- am.

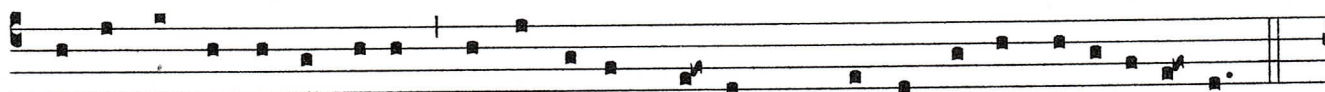

7. Chris-tus voer ter hel - len. Hij ver - loes - de al - le zijn ge

*

sel - len. Dus wil - len wij al - le - ga - der

Credéndum est ex te De- um et hómi- nem na- tum, re-sur- re- xís- se glo-ri- fi- cá- tum.

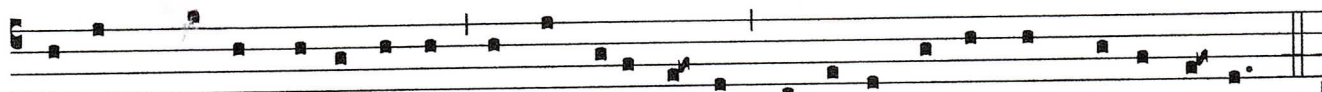

8. Chris- tus is ver - re - sen, Dae-rom wil - len wij vro - liek

*

we - sen. Dus wil - len wij al - le - ga - der

Scimus Christum surre- xís- se, a mórtu- is ve- re; tu no- bis victor Rex, mi- se- ré- re.

9. Daer wa - ren drij Jonck - frau - wen. Smor-gens vroeck voor den
dau - we. Sij soch - ten on - sen hern Je - sum Christ Die
van den doot ver - re - sen is. Ky - ri - ee - leis

Al - le - lú - ia.

10. Sij soch - ten en si von - den On - sen hee - ren met sij - ne vijf
*
won - den. Dus wil - len wij al - le - ga - der vro - lick zijn
Chris - tus sal on - ser al - ler Troe - ster zijn. Ky - ri - e - leys
L.K.

Uit "Gezangen uit... Thorn" Krekelberg Schoenmakers blz. 36-37-38

Vertaling:

Laten de christenen lof brengen aan het offerdier van Pasen.

Het Lam kocht de schapen vrij; Christus, onschuldig, heeft de zondaars met de Vader verzoend.

Dood en leven streden een wonderbare strijd; de leider van het leven, die gestorven was, regeert levend.

Zeg ons, Maria, wat heb je onderweg gezien?

Ik zag het graf van de levende Christus en de heerlijkheid van de verrezen,

engelen als getuigen, de zweetdoek en de gewaden.

Christus, mijn hoop, is verrezen; Hij gaat de zijnen voor naar Galilea.

Wij geloven dat uit Ú de Godmens geboren is, dat U in heerlijkheid bent opgestaan.

Wij weten dat Christus werkelijk uit de doden is verrezen, zegevierende Koning, ontferm u over ons. Amen.

Alleluia.

Literatuur

- I. Christus is opgestanden en Victimae Paschali, 2013 Krekelberg Louis. Uitgave gepubliceerd in TvG jaargang 38, nrs.3 en 4.
- II. Einführung in die Gregorianischen Melodien. Dritter Teil Gregorianische Formenlehre. S.498. Wagner Peter.
- III. De melodie van Victimae Paschali, Krekelberg Louis 2024. Onuitgegeven.
- IV. Gezangen uit de abdij voor adellijke dames in Thorn, Schoenmakers Johan en Krekelberg Louis. 2015.blz.36 e.v.
- V. Monumenta Musica Neerlandica VI Ver. V. Ned. Muziekgesch. MCMLXV
- VI. OFFICIA PROPRIA Thorn. Reg. Hist. Centrum Limburg Maastricht 18A.nr.523.
- VII. Interessante informatie over de twee gezangen en de combinatie, is te vinden in Schoenmakers, Johan Dr. **Officia Propria**. Liturgische rituelen en gebruiken in het sticht voor adellijke dames in Thorn. Instituut voor Christelijk Cultureel Erfgoed Oude Boteringestraat 38 9712 GK Groningen.